

סוג הבדיקה: א. בגרות לנבחני משנה
ב. בגרות לנבחנים אקסטרנליים
מועד הבדיקה: קיץ תש"ע, 2010
מספר השאלה: 205, 001102

תג"ץ

יחידת הלימוד החמישית

הוראות לנבחן

א. משך הבדיקה: שעה ורבע.

ב. מבנה השאלה ופתחה הערכתי: בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון	—	(26x2)	—	52 נקודות
פרק שני	—	(16x3)	—	48 נקודות
סה"כ	—			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תני"ץ שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.
מותר להשתמש בתני"ץ שיש בו מפות.

ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתק את השאלה; כתוב את מספירה בלבד.
(2) התርץ בנושא. בסס את דבריך על הכתוב.

הערה: בקטועים המצלומים מן התני"ץ בא השם המפורש בចורתה זו.

כתבו במחברת הבדיקה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטיטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיטה" בראש כל עמוד טיטה. רישום טיטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבדיקה עלול לפיטול הבדיקה!

הנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות לנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

ה שאלות

פרק ראשון (52 נקודות)

עונה על שתיים מהשאלות 1-3 (לכל שאלה – 26 נקודות).

1. סיפור האבות

קרא בראשית, יג.

ויעל אברם ממערים הוא

א

ב ואשתו וCALE-אשדר-לו ולוט עפו הנגב: ואברם כבץ מאור במקנה בפסוף ובזאת: וילך למסעיו מנגב ועד-בית-ישראל עד המלום אשר-היה שם אהלה בתקלה בין בית-ישראל ובין הארץ: ר אל-מקום העזובות אשר-עשה שם בראשונה ויקרא שם אברם בשם זה: וגדלו לוט ההלך את-אברם היה עוזר ובקර ואהלים: ולא-נשא אתם הארץ לשבת יהו כידיה רכושים רב ולא יכול לשבת יהו: ויהידיב בין רשי מקנה אברם ובין רני מלנדיות והגענו ותפרץ אז ישב הארץ: ח ואמר אברם אל-לוט אל-נא תני מריבה בין ובין רשי ובין דעריך כי-אנשים אחיהם אנחנו: שלא כל-הארץ לפניה הفرد נא מעלי אס-השפלה ואימנה ואס-הימין ואשכאייה: וישאלות את-עינו וירא את-בל-כבר תירדו כי כל-המשקה לפניו שחת זה את-סדים ואת-עمرמה גן ז וזה קארץ מזרים באכה צער: ויבחר-לו לוט את כל-כבר יב תירדו ויפגע לוט מקרים ויפרדו איש מעל אחיו: אברם ישב באדר-לבנון ולוט ישב בערי הכביר ויאכל עד-סדים: ואנשי סדים רעים וחטאים לך זה מאד: וזה אמר אל-אברם אחריו הفرد-לוט מעמו שא-נא עינך וראה מונ-דמוקרט א-שר-אתה שם צפנה ונגב וקדמה יימה: כי את-בל-הארץ אשר-אתה ראה לך אתנה ולזרעך עד-עולם: ט ושמתי את-זרעך בעך הארץ אשר אס-יובל איש למנות את-עפר הארץ בס-ירען ימגה: קום התרחק הארץ לא-רבה ולרחבה כי לך אתנה: ויאחל אברם ויבא וישב בא-לני מקריא אשר בחברון ויבודעם מובהך לך:

/המשך בעמוד 3/

(שים לב: סעיפים השאלה בעמוד הבא.)

א. בבראשית, י"ב, 5 כתוב: "וַיַּקְרֵב אֶבְרָם אֶת שְׂרֵי אַשְׁתּוֹ וְאֶת לֹוט בֶּן־אַחִיו וְאֶת כָּל רְכּוֹשָׁם אֲשֶׁר רַכְשָׂוּ"; ובפרק 1 בפרק י"ג שלפניך כתוב: "וַיַּעֲלֵל אֶבְרָם מִמְצָרִים הוּא וְאַשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְלֹוט עִמוֹ הַנֶּגֶב".

נחמה ליבובי נוחתת על פסוקים אלה:

"לא כהיליכתו [של לוט] מחרון לארץ, כן חזרתו ממצרים לארץ... אין סדר המילים בפסוק דבר שבמקורה. קרבה וויחוק... כבוד וזלזול, כל זה מתבטאת... על ידי רמזיות קלות בהבדלי סגנון דקים, שאמצעי אחד מהם – סדר המילים שבפסוק".
(ני ליבובי, *עינויים בספר בראשית*)

(1) מהו השוני בסדר המילים בשני הפסוקים? בסס את דבריך על הכתוב.

(6 נקודות)

(2) לפי הפירוש של נחמה ליבובי, על מה שונה זה יכול ללמוד? (6 נקודות)

ב. בקטע שלפניך מספר שלוט בחר לשבת בכיכר הירדן ואברם התיישב בארץ כנען.

(1) מה גורם ללוט לבחר בכיכר הירדן? בסס את דבריך על הכתוב.

(6 נקודות)

(2) הכתוב רומז שהבחירה של לוט הייתה מוטעית, ואילו ישיבת אברם בארץ כנען

מתואמת באופן חיובי.

בסס טענה זו על רמזיה אחדת בנוגע לבחירה של לוט, ואמרה חיובית אחדת

בנושא להתיישבות של אברם, והסביר כל אחת מהן. (8 נקודות)

2. סיפורו אבות

א. לדברי אוריאל סימון (במאמרו "גירוש ישמעאל – העקרה שקדמה לעקדת יצחק"), יש דמיון בין המספר **בבראשית**, כ"א, 9-21 למספר **בבראשית**, כ"ב, 1-19.

ציין והסביר שלושה פרטים דומים בין שני הספרורים, שבאמצעותם סימון מבסס את טענתו. (18 נקודות)

ב. ציין שני דברים שאפשר ללמוד מן הדמיון בין שני הספרורים, לדעת סימון.

(8 נקודות)

מעמד האישה

קרא דברים, כ"ב, 22.

**כִּי יָמַצֵּא אִישׁ שְׁכַב וְעִשֵּׂאשָׁה בַּעֲלָתָּה כְּבָּעֵל וְמִתְחַנֵּן שְׁנֵיהֶם הַאִישׁ הַשְׁכַב עִם־הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה וְבַעֲרָתָּה
הַדָּעַ מִשְׁרָאֵל:**

א. קרא גם את חוק חמורבי 129 שלפניך:

"כי תיתפס אשת איש שוכבת עם גבר אחר, יאסרו (יקשרו) אותן, וישליךן אל המים. אם בעל האישה החיה את אשתו (לא הרגה), המליך את עבדו (הנואף) יחייה".

- (1) מהו העונש על ניאור לפי הפסוק מדברים? מהו העונש על ניאור לפי חוק חמורבי 129, ומהי ההסתיגות ממנו? (8 נקודות)
- (2) יש הטוענים כי על פי תפיסת המקרא, ניאור עם אישת בעלת בעל הוא עברה דעתית, ואילו במעשה הקדום הניאור נתפס כעbara מתוך המשפט האזרחי. הוכח שבחוק חמורבי שלפניך הניאור הוא עברה מתוך המשפט האזרחי. (8 נקודות)

ב. לדברי שי"א ליוונשטיין (במאמרו "דין הניאור ודין הרצח במשפט המקרא ובמשפט המסופוטמי"), הכתוב במשל, כי 35-32 מלמד של בעל של האישה הנואפת הייתה זכות הכרעה בנוגע לעונש שלה.

הסביר את טענת ליוונשטיין בעזרת הפסוקים ממשל. (10 נקודות)

/המשך בעמוד 5/

שים לב: המשך הבדיקה בעמוד הבא.

/המשך בעמוד 6/

פרק שני (48 נקודות)ענה על שלוש מהשאלות 4-8 (לכל שאלה – 16 נקודות).**4. סיפור האבות**

קרא בראשית, ל', 1-24.

וַיָּרֶא רֹחֵל כִּי لֹא יָלְדָה לְיַעֲקֹב וַיַּקְנֵא רֹחֵל בַּאֲחֹתָה
א
 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיַעֲקֹב הַבָּהֳלִי בְּנֵים וְאַסְ-אַיִן מִתְהָ אָנֹכִי: וַיַּחֲרַד
ב
 אָף יַעֲקֹב בְּרֹחֵל וַיֹּאמֶר הַתְּחַת אֶלְהִים אָנֹכִי אֲשֶׁר-מִנּוּ מִפְנֵ
ג
 פְּרִידְבֶּטֶן: וַיֹּאמֶר הַנְּהָ אֶמְתִּי בְּלֹהֶה בָּא אֵלֶּה וַתֵּלֶד עַל-
ד
 בְּרֹכִי וְאָבְנָה גַּסְ-אַנְכִּי מִמְנָה: וַתַּתְּנַדְּלָ אֶת-בְּלֹהֶה שִׁפְחָתָה
ה
 לְאָשָׁה וַיָּבֹא אֶלְהָ יַעֲקֹב: וַיַּחֲרַד בְּלֹהֶה וַתֵּלֶד לְיַעֲקֹב בֶּן:
ו
 וַיֹּאמֶר רֹחֵל דָּבְרַי אֱלֹהִים וְגַם שָׁמַע בְּקָלִי וַיַּתְּנוּלִי בֶּן עַל-
ז
 בֶּן קָרָא שְׁמוֹ חֵן: וַיַּחֲרַד עוֹד וַתֵּלֶד בְּלֹהֶה שִׁפְחָת רֹחֵל בֶּן
ח
 שני לְיַעֲקֹב: וַיֹּאמֶר רֹחֵל נִפְתּוֹלִי אֱלֹהִים נִפְתּוֹלִי עַס-
ט
 אָחֹתִי גַּסְ-יכְּלָתִי וְתָקָרָא שְׁמוֹ נִפְתּוֹלִי: וַיָּרֶא לְאָה כִּי עִמְדָה
 מַלְדָת וַתִּקְחַ אֶת-זִולְפָה שִׁפְחָת וַתַּתְּנוּ אֶתְהָ לְיַעֲקֹב לְאָשָׁה:
בָּא גָּדוֹל
א
 וַתֵּלֶד זְלָפָה שִׁפְחָת לְאָה לְיַעֲקֹב בֶּן: וַיֹּאמֶר לְאָה בָּגָד
ב
 וְתָקָרָא אֶת-שְׁמוֹ גָּדוֹל: וַתֵּלֶד זְלָפָה שִׁפְחָת לְאָה בֶּן שני לְיַעֲקֹב:
ג
 וַיֹּאמֶר לְאָה בָּאֵשָׁרִי כִּי אֲשֶׁר-וַיַּעֲשֵׂה אֶת-שְׁמוֹ
ד
 אֲשֶׁר: וַיָּלֶךְ רָאוּבָן בַּיּוֹם קָצִיר-חֶתְּטִים וַיָּמֵצָא דְוֹדָאִים בְּשָׂרוֹ
ו
 וַיָּבֹא אֶתְּם אֶל-לְאָה אָמוֹן וַיֹּאמֶר רֹחֵל אֶל-לְאָה תְּנִינָא לִי
ט
 מְהֻדָּאִי בֶּן: וַיֹּאמֶר לְאָה הַמְעַט קָחַתְּךָ אֶת-אִישִׁי וְלֹקַתְּ
ז
 גַּס אֶת-דְוֹדָאִי בֶּן וַיֹּאמֶר רֹחֵל לְבֶן יִשְׁבֶּב עַמְּךָ הַלְּילָה
ט
 שִׁתְּחַת דְּיוֹדָאִי בֶּן: וַיָּבֹא יַעֲקֹב מִן-הַשְׂדָה בָּעֶרֶב וַתֵּצֵא לְאָה
לְקָרְאוֹתָו וַיֹּאמֶר אָלִי תָּבוֹא כִּי שְׁכָר שְׁבָרְתִּיךְ בְּרוֹדָאִי-בֶּן
ו
 וַיִּשְׁבֶּב עַמְּךָ בְּלִילָה הַוָּא: וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶל-לְאָה וַיַּחֲרַד
ו
 וַתֵּלֶד לְיַעֲקֹב בֶּן חִמְישִׁי:

וַתֹּאמֶר לְאֶה נָתַן אֱלֹהִים שָׁבֵר, יְה
 אֲשֶׁר־צִתְתִּי שְׁפָחָתִי לְאִישׁ וְתַקְרָא שְׁמוֹ יְשָׁכַר: וַתֹּהֶר עוֹד יְה
 לְאֶה וְתַלְדֵ בְּנֵשָׁי לְיעַקְבּוֹ: וַתֹּאמֶר לְאֶה וְבָדַי אֱלֹהִים אָתָּה כ
 וְבָדַטְבָּעַ חֲפָעַם יוֹבָלַי אִישׁ בְּרִילְדָתִי לוֹ שְׁשָׁה בְּנִים וְתַקְרָא
 אֲתָּה־שְׁמוֹ וְבָלוֹן: וְאַחֲר יְלָדָה בָת וְתַקְרָא אֲתָּה־שְׁמָה דִינָה: כ
 וַיַּכְרֵב אֱלֹהִים אֲתָּה־דָתָל וַיִּשְׁמַע אֲלֵיכָה אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח אֲתָּה כ
 רְחוּמָה: וַתֹּהֶר וְתַלְדֵ בָן וַתֹּאמֶר אָסְפֵ אֱלֹהִים אֲתָּה־חַרְפָּתִי: כ
 וְתַקְרָא אֲתָּה־שְׁמוֹ יוֹסֵף לְאָמֵר יְסִיף הַזֶּה לְבָן אַחֲר:

- א. (1) בקטע שלפניך באה לידי ביטוי הקנהה הדדיות בין לאה לרחל.
 הבא מהקטע דוגמה את לקנהה של לאה ודוגמה את לקנהה של רחל,
 והסביר כל דוגמה. (6 נקודות)
- (2) בקטע שלפניך יש משפטים המזכירים את חלקו של האל בפרינו האדם.
 ציין שני משפטים כאלה, והסביר כל אחד מהם. (4 נקודות)
- ב. הסבר מדרש שם את בפסוקים 18-20, ומדרש שם את בפסוקים 23-24.
 הסבר מה תורם כל אחד ממדרשי השם להבנת עולמן הפנימי של שתי הנשים.
- (6 נקודות)

5. סיפורי האבות

- לדברי ר' אהרון (במאמרו "על שלושה סיפוריים דומים בספר בראשית"), שלושה סיפוריים
 בראשית: י"ב, 10-20; כ' י"ו, 1-11 הם ציוני דרך בהפתחות החשיבה הדתית-מוסרית
 בישראל.
- א. לדעת אהרון, בראשית, י"ב, 10-20 הוא הספר הקדום ביותר, ספר שאינו מונחה
 כלל על ידי שיקולים דתיים ומוסריים.
 הבא מקטע זה שלוש הוכחות שאהרון מבסס עליהם את טעنته. (8 נקודות)
- ב. לדעת אהרון, הספר בראשית, כי משקף שלב בניינים, שבו החלו להתפתח
 התפישות הדתיות והמוסריות.
 הבא מפרק כי שלוש הוכחות (בהתאמה בראשית, י"ב, 10-20) שאהרון מבסס עליהם
 את טעنته. (8 נקודות)

מעמד האישה

.6.

קרא דברים, כ"א, 14-10.

כִּי־תֵצֵא לְמַלחָמָה עַל־אֲבִיךָ
אֵ וְגַנְתּוּ הָנָה אֶלְ�הִיךָ בַּידְךָ וְשִׁבְיָת שְׁבָיו : וְרָאֵית בְּשֶׁבַי אֶשְׁת־
בָּ יִפְתְּחָתָר וְחַקְתָּ בָּה וְלִקְחָתָ לְךָ לְאַשָּׁה : וְהַבָּאתָה אֶל־
גָּ תֹזֵךְ בִּיתְךָ וְגַלְחָתָ אֶת־דָרָשָׁה וְעַשְׂתָה אֶת־צְפָרְנִיה : וְהַסִּירָה
אֶת־שְׁמַלְתָה שְׁבָיוָה מַעַלָּה וְיִשְׁבָה בְּבִיתְךָ וְבְכָתָה אֶת־אֲבִיכָה
וְאֶת־אַמְמָה יַרְחֵךְ יָמִים וְאַחֲרֵי פָנֵן תָבֹא אֲלֵיכָה וּבְעַלְתָה וְהַיְתָה
דָלָךְ לְאַשָּׁה : וְהִיָּה אַסְלָא חַפְצָתָ בָּה וְשִׁלְחוֹתָה לְנֶפֶשָׁה
וּמְכֹר לְאַדְמָפְרָגָה בְּבָסָף לְאַתְתִעַמֶּר בָּה תִּתְחַת אֲשֶׁר
עֲבִיטָה :

- .א. יש הטוענים שבחוק שבסוקים 12-13 בקטע שלפני יש צוים שמטרתם להקל את תקופת החstagות של האישה השבואה למועד החדש. צין שני פרטיים בחוק החלים על האישה, והגבלה אתה שמוטלת על הגבר, והסביר במה הם מבסיסים את הטענה. בסס את דבריך על הכתוב בסוקים 12-13.

(8 נקודות)

קרא גם קטע מן החוק האשורי 41:

"**כִּי יִחְפֹּז אִיש לְכֻסֹת (בְּצֻעִיף) אָסּוֹרָה, יוֹשִׁיב 5 או 6 מִידִידִיו וַיַּכְסֵה אֹתוֹתָה עַל פְנֵיה וַיֹאמֶר: זֶו**
אֲשֶׁתִי, אַיִינָה אֲשֶׁתָו, יַאֲסִירָתוֹ תָהִי לו (לְהַבָא)".

- (1). צין הבדל אתה בין החוק המקראי ובין החוק האשורי בנווגע למועדן של האישה השבואה. (4 נקודות)
- (2). מה אפשר להסיק מההבדל בין החוק המקראי לחוק האשורי על היחס של החוק בספר דברים כלפי האישה השבואה? (4 נקודות)

עמוד האישה

.7

קרא שופטים, י"ד, 4-1.

ויד שמשון תמנתה וירא א' אשא בתמנתה מבנות פלשתים: ויעל וגדר לאביו ולאמו ב' ויאמר אשא ראיתי בתמנתה מבנות פלשתים עתה קחוד' אotta ליאשה: ויאמר לו אביו ואמו האין בנות אחיך ז' ובכל עמי אשא כראתה הולך לקחת אשא מפלשתים הערלים ויאמר שמשון אל אביו אotta קחדי כי היא ישירה בעני: ואביו ואמו לא ירעו כי מ'ה היא כידתאנה הווא' מבקש מפלשתים ובעת ההיא פלשתים משלים בישדאל:

- א. (1) מדוע התנגדו הורי שמשון לבקשתו לשאת אישה פלשתית? בסס את דבריך על הכתוב. (4 נקודות)
- (2) בפסוק 4 יש הערכה המסבירה מדוע לדברי הכתוב התפתחה שמשון לשאת דוכא אישה פלשתית. הסבר את ההערכה. (3 נקודות)
- ב. קרא גם עזרא, י', 10-11; רות, ז', 10-13.
- (1) הסבר כיצד נתפסים נישואים לנשים נכריות בעזרא, י', 10-11. בסס את דבריך על הכתוב. (4 נקודות)
- (2) יש הטוענים שבמגילת רות באה לידי ביטוי התנגדות לתפיסה שUMBATIA ספר עזרא בנווגע לנישואים לנשים נכריות. בסס טענה זו על שתי ראיות מרות, ז', 10-13. (5 נקודות)

/המשך בעמוד 10/

מעמד האישה

קרא בראשית, ל"ז, 1-7.

וְהִצָּא דִינָה בַת־לְאָה אֲשֶׁר יָלֹדה לְיעָקֹב
 לְדָאוֹת בְּבּוֹנוֹת הָאָרֶץ : וַיַּרְא אֵתָה שְׁכַם בְּנֵחֶמֶר הַחוֹי נְשִׂיא
 הָאָרֶץ וַיַּקְחֵן אֵתָה וַיִּשְׁכַּב אֵתָה וַיַּעֲנֵה : וַיַּדְבֵּק נְפָשׁוֹ בְּדִינָה
 בַת־יעָקֹב וַיַּאֱהֵב אֶת־הַפָּנִיר וַיַּדְבֵּר עַל־לְבַב הַפָּנִיר : וַיֹּאמֶר
 שְׁכַם אֶל־חֶמֶר אָבִיו לְאִמְרָה קְחֵלֵי אֵת־הַלִּדָה הַזֹּאת לְאַשָּׁה:
 וַיַּעֲקֹב שָׁמַע כִּי טָמֵא אֶת־דִינָה בָתוֹ וַיַּמְנוֹ הַזֶּה אֶת־מִקְנָהוֹ
 וַיַּשְׁרֹה וַיַּחֲרֹשׁ יְעָקֹב עַד־בָּאָם : וַיַּצָּא חֶמֶר אֶל־שְׁכַם
 אֶל־יְעָקֹב לְדָבָר אָתוֹ : וַיַּבְנֵי יְעָקֹב בָאו מִן־הַשָּׁׁדָה כְּשָׁמָעַ
 וַיַּתְעַצֵּב הָאָנָשִׁים וַיַּחֲרֹר לָהֶם מִאָד כִּי נְבָלָה עָשָׂה בִּישְׁרָאֵל
לִשְׁכַּב אֶת־בַת־יְעָקֹב וְכֵן לֹא יִعָשָׂה:

א. קרא את שני הפירושים שלפניך לצירוף המילים "וישכב איתה ויענה" (פסוק 2).

רש"ג: "וישכב איתה ויבוא עליה".

רבמ"נ: "כל ביאה באונס[ה] תקרא עינוי".

הסביר את צירוף המילים "וישכב איתה ויענה" לפי כל פירוש. מהו ההבדל העיקרי בין שני הפירושים? (8 נקודות)

ב. בקטע שלפניך מביא הכתוב יחס שלילי למעשה של שכם, עם זאת מוצגים גם צדדים חיוביים בהתנגדותן.

(1) ציין שלושה ביטויים מהקטע שלפניך, המעידים על יחס שלילי של הכתוב למעשה של שכם. (5 נקודות)

(2) ציין עניין אחד בהתנגדות של שכם המוצג לאור חיובי. (3 נקודות)

בצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
 אין להעניק או לפרסום אלא ברשות משרד החינוך